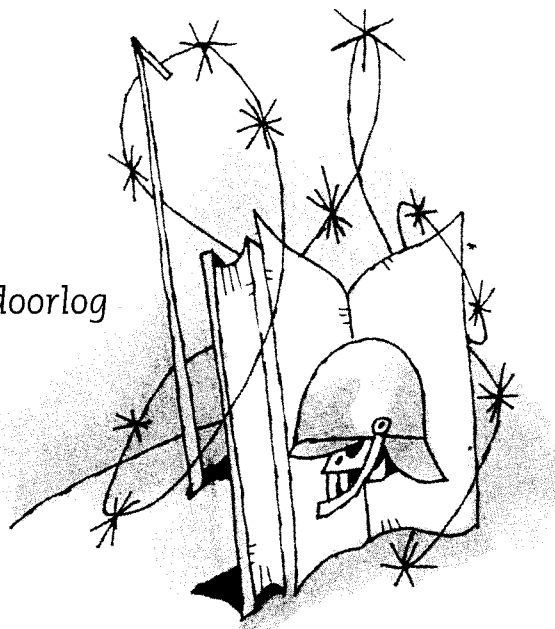

Oorlog in de klas

Een leesproject
over de Tweede Wereldoorlog

De meeste kinderen uit de bovenbouw zijn geïnteresseerd in de *Tweede Wereldoorlog*. Toch is het moeilijk voor hen om zich te verplaatsen in de emoties die mensen voelden in deze periode. Wat is er dan beter dan een boek te pakken en te lezen hoe het was in die tijd.

Dit *boekenproject* gaat over de Tweede Wereldoorlog. Gedurende zes weken staan we – door het lezen van boeken – stil bij die bijzondere periode.

•••••

7-8

Myriam
Lieskamp

•••••

VOORBEREIDING

Een goede voorbereiding is natuurlijk essentieel bij dit thema. Allereerst moet u minstens dertig goede boeken hebben over het thema *Oorlog*. Bij de plaatselijke bibliotheek kunt u op een groepsabonnement dertig leesboeken lenen. Lukt dat niet, dan kunt u ook bij de provinciale bibliotheek terecht.

Aan het eind van dit artikel vindt u een overzicht van boeken die over de *Tweede Wereldoorlog* gaan.

INTRODUCTIE VAN HET THEMA IN DE KLAS

Er zijn genoeg mogelijkheden om dit thema bij *verschillende vakgebieden* te behandelen:

- U kunt de *Anne Frank Krant* bestellen. Deze wordt elk jaar medio maart/april aan alle scholen toegezonden. De krant is ook te bestellen bij de *Anne Frank Stichting*, Postbus 730, 1000 AS Amsterdam.
- De *nor* heeft een uitstekende televisieserie uitgezonden, getiteld:

Toen de oorlog begon. De serie bestaat uit vier lessen, met een handleiding en werkbladen. De tv-serie behandelt de periode 1939-1941.

- Ook uw *geschiedenismethode* zal de Tweede Wereldoorlog behandelen. Het is voor de kinderen makkelijker om zich in te leven in de leesboeken als ze op de hoogte zijn van enige geschiedkundige feiten.
- Er staan uitstekende *voorleesverhalen* in de verhalenbundel *Zoiets vergeet je nooit* (Anne Frank Stichting). Dit boekje is te leen bij de plaatselijke bibliotheek.

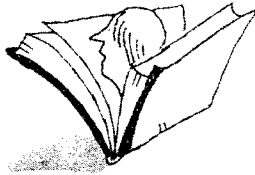
DE EERSTE LEESLES

- U vouwt een tekenblaadje (A4) doormidden. Aan de binnenkant bevestigt u een multoblaadje met lijntjes. Op de buitenkant schrijft u een sprekende titel van een van de boeken die u verzameld hebt en de *schrijver*. U kunt dat herhalen met andere titels die de fantasie van de kinderen kunnen prikkelen. Zo krijgt u een aantal *kaften van boeken*.
- Vervolgens laat u de kinderen een grote doos zien met daarin de dertig boeken die u geleend hebt. U vertelt de kinderen dat ze een *voor- en achterkant van een boek* gaan ontwerpen met als thema *Oorlog*. Het doel van deze opdracht is om de kinderen warm te maken voor het thema. Maar ook om te laten zien dat een *kaft*, een *titel* en een *korte beschrijving* een indruk geven van een boek.
- De kinderen krijgen vervolgens allemaal een *verschillende kaft*, met daarop een *titel van een boek* en de *naam van de schrijver*. Bijvoorbeeld *Boris van Jaap ter Haar*, of *Oorlogswinter van Jan Terlouw*. De kinderen ontwerpen een *kaft* voor het boek zonder dat zij het boek gezien hebben!
- In de *boekenkaft* zit een *multoblaadje*. Op dat blaadje schrijven

de kinderen waar ze denken dat het boek over gaat. Uit ervaring blijkt dat kinderen ook goed aan de slag kunnen met minder sprekende titels.

Hebt u na deze les nog voldoende tijd om een aantal boeken te bespreken en te vergelijken met de door de kinderen ontworpen kaften, dan is dat aan te raden.

HET BESPREKEN VAN DE BOEKEN

- In een volgende les – of aansluitend op de tekenles – laat u een kaft zien en vraagt u het betreffende kind er iets over te vertellen. Vervolgens laat u het echte boek zien. Daar leest u de achterkant van voor. U kunt dan vragen stellen als: 'Lijkt het op wat jij voorspeld had?' En: 'Zou je het boek graag willen lezen?'

Zo bespreekt u een aantal boeken. Waarschijnlijk duurt het bespreken van alle boeken in dezelfde lestijd te lang. Het is het beste om over de hele dag verspreid telkens vijftien minuten uit te trekken voor het bespreken van boeken. Over het algemeen willen de kinderen het boek dat ze getekend hebben ook graag lezen.

- Als alle boeken behandeld zijn, vertelt u de leerlingen wat er van hen wordt verwacht in de komende periode. De einddatum van het project moet u vermelden, zodat het voor de kinderen duidelijk blijft.

De kinderen mogen gedurende een afgesproken periode stillezen.

U vertelt ook dat het de bedoeling is dat ze bij elk boek dat ze gelezen hebben een werkblad maken.

(Zie het voorbeeld in dit artikel.)

Ieder kind probeert drie boeken te lezen in deze periode en verdient daarmee een oorkonde. (Zie het voorbeeld in dit artikel.)

HET STIMULEREN VAN HET PROJECT

- De zelfontworpen boekenkaften worden tentoongesteld.
- In deze periode (april/mei) kunt u ook vaak affiches krijgen over oorlogsboeken.
- Indien mogelijk richt u een tentoonstellingstafel in van voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog. De kinderen vinden het spannend om voorwerpen uit die tijd mee te brengen. Vooral tijdens het lezen is het handig als u kunt verwijzen naar de tafel. Bijvoorbeeld als een kind leest over een «knijpkat».

DE VOLGENDE LEESLESSEN

- Uiteraard begint u elke leesles met een stukje voor te lezen uit een spannend boek. Voorlezen uit een spannend boek is de motor om zelf te gaan lezen!
- Gedurende de hele week krijgen de kinderen elke dag de tijd om in het gekozen boek te lezen. Een kind op het niveau van AV19 leest een niet al te dik boek in een week uit, als het ongeveer een halfuur per dag leest.
- Aan het eind van de week is er iedere keer een vertelkring. Daarin kunnen kinderen hun boeken bespreken. Op deze manier worden andere kinderen op ideeën gebracht welke boeken óók mooi of spannend zijn.

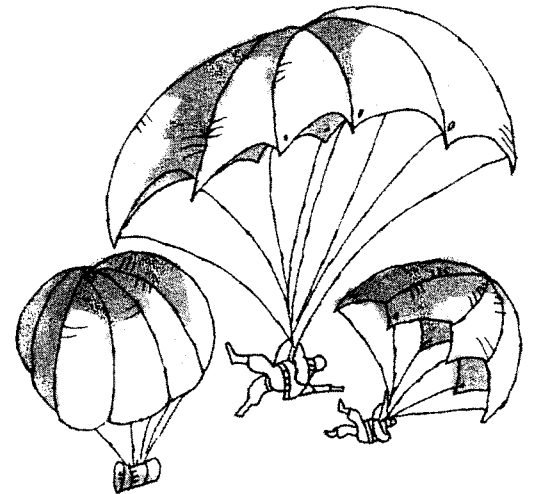
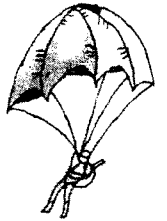
COMBINATIE MET ANDERE VAKKEN

- U kunt een aardrijkskundeles over landen van Europa uitstekend combineren met een kaart van het oprukkende Duitse leger of de aanval van de geallieerden.

- Een tekenles. Op grote vellen blauw papier tekenen de kinderen met wasco drie grote en twee kleine parachutisten. De parachutisten moeten er helemaal op staan. Als iedereen klaar is, hangt u alle vellen tegen elkaar aan. Zo hebt u een lucht vol parachutisten. U kunt erop wijzen dat de lucht er ook zo uitzag bij de landing in Normandië of bij de brug bij Arnhem.

- Ook een kringgesprek over racisme sluit goed aan bij dit thema. Belangrijk is om samen met de kinderen een definitie te maken wat racisme eigenlijk is. Misschien kunnen de kinderen voorbeelden geven van racisme. U kunt ook aan de kinderen vragen waarom er eigenlijk racisme is. Zie ook: Praxisbulletin, 11 de jaargang, nummer 5, januari 1994 (themanummer: Anders is gewoon).

- Een overstap naar een thema als Pesten (in de klas of op school) is hierna makkelijk te maken. Evenals naar een thema als Geweld. Belangrijk is wel dat de sfeer in de klas open en vertrouwd is. Zo gauw er ge-

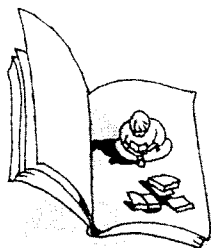

lachen wordt, mist u het doel wat u beoogt!

- Ook de groep verdelen in discussiegroepjes met een aantal stellingen over de Tweede Wereldoorlog op een kaartje is een uitstekende werkvorm. Dit moet wel wat later in het project plaatsvinden.
- Echt spannend wordt het als u ook mensen uit het verzet uitnodigt om in de klas te komen vertellen wat zij hebben meegemaakt. Er is een speciale stichting van mensen die

in het verzet gezeten hebben. Na uitnodiging komen deze mensen in de klas vertellen over hun ervaringen.

SLOT VAN HET PROJECT

- In de laatste week – tijdens de taallessen – krijgen de kinderen de opdracht een verhaal te schrijven over de Tweede Wereldoorlog. Deze verhalen kunt u bundelen in een boekje en vermenigvuldigen voor alle kinderen.

- In de slotkring bespreekt u de tien meest gelezen boeken.

Alle kinderen krijgen deze top-tienboekenlijst, de oorkonde (met daarop vermeld het aantal boeken dat ze gelezen hebben) en het boekje met de gebundelde verhalen van de kinderen uit de klas.

- Een prachtige afsluiting van het project is een bezoek aan een oorlogsmuseum of een oorlogsbegraafplaats. Er zijn verschillende oorlogsmusea in Nederland die een uitstekende rondleiding hebben, speciaal voor kinderen.

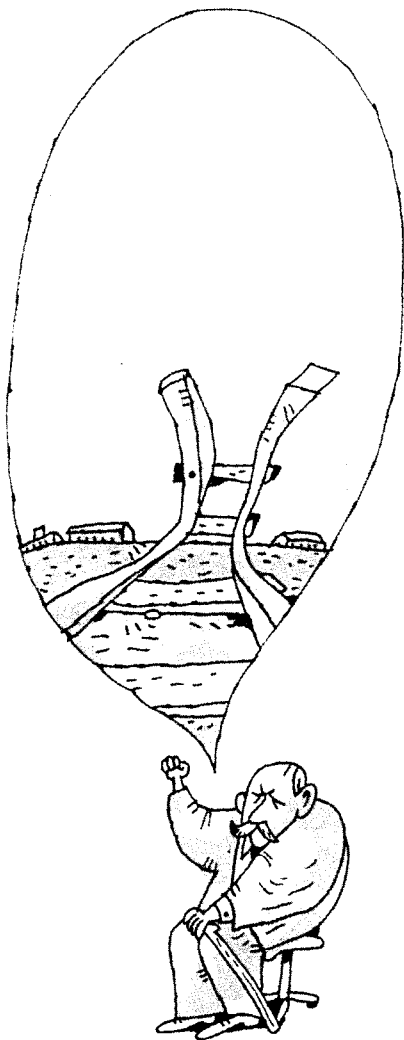
Of u bekijkt de film *A bridge too far* of *D-day* (beide te huur bij de videotheek).

U zult zien dat de kinderen met veel interesse de boeken zullen lezen en zich beter kunnen inleven in de Tweede Wereldoorlog dan met een geschiedenisboek. Maar het belangrijkste is dat kinderen op deze manier ontzettend graag lezen. En daar doet u het toch voor?

BOEKENLIJST

Hieronder volgt een boekenlijst bij het project Oorlog in de klas. De bibliotheek kan u behulpzaam zijn bij het aanvullen van deze lijst:

- Jan Banen, *Waar zijn mijn ouders*.
- Jan Banen, *Kinderen uit een straat 1940-1945*.
- Wim Burkunk, *Honger in de stad*.
- Coster, *Rebecca*.
- Cottenje, *Te klein voor de waarheid*.
- Diepstraten, *De samenzwering*.
- B. Dubbelboer, *Joël en de veenheks*.
- Engelen, *Schimmen uit het verleden*.
- Ed. Franck, *Uit de loop van een geweer*.
- Gutman, *Het lege huis*.
- Jaap ter Haar, *Boris*.
- Corrie Hafkamp, *Een zoen voor Alida*.
- Corrie Hafkamp, *Het is stil in Amsterdam*.
- Evert Hartman, *Oorlog zonder vrienden*.
- M. Heylen, *Het meisje met de ster*.
- Louis Hermans, *Schoon herenhuis met hof te koop*.
- J. Heerze, *Vijf dagen oorlog*.
- J. Heerze, *Het meisje op de brug*.
- R. Herfurtner, *Oorlogskind*.
- Mieke Hille, *Blubberpap met geiteblaren*.
- C. de Kloet, *Ontsnapt uit de polder*.
- C. de Kloet, *Zwarte handel in de polder*.
- Klaus Kordon, *Met je rug tegen de muur*.
- C. Laird, *De schaduw van de muur*.
- Lois Lowry, *Gouden sterren*.
- J. de Man, *Vlucht door het oerwoud*.
- T. Michels, *Vriendschap voor altijd?*
- M. Morpurgo, *Dreiging uit het dal*.
- Jesse Mryn, *Zon in de ogen*.
- C. Nöstlinger, *Het huis in Niemandland*.
- Uri Orlev, *Het eiland in de Vogelstraat*.
- Kit Pearson, *De hemel valt*.
- Els Pelgrom, *De kinderen van het achtste woud*.
- Piet Prins, *In nacht en storm gebruis*.
- B. Reuter, *De jongens van St. Petri*.
- R. von Schach, *Onbereikbaar dichtbij*.
- Anne Takens, *Even schuilen voor het onweer*.
- J. Terlouw, *Oorlogswinter*.
- A. Venema, *Thomas en Esther, Esther en Thomas*.
- J. Verhoeven, *Jutta*.
- L. Vogel, *Wim en Karel in oorlogstijd*.
- I. Vos, *Dansen op de brug van Avignon*.
- I. Vos, *Wie niet weg is wordt gezien*.
- Anke de Vries, *Een vijand als een vriend*.
- H. van Waarsenburg, *Niets zeggen*.
- H. van Waarsenburg, *Luchtalarm*.
- T. Wassiljewa, *Iedere dag telt*.
- R. Westall, *De verlaten kust*.
- Margaret Wild, *Het feesten kan beginnen*.

Oorlog in de klas

Wat was de titel van je boek?

.....

Wat was de naam van de schrijver of schrijfster?

.....

Waar ging het boek over?

- over de soldaten
- over het verzet
- over de jodenvervolgning
- over de burgers

Wat vond je van het boek?

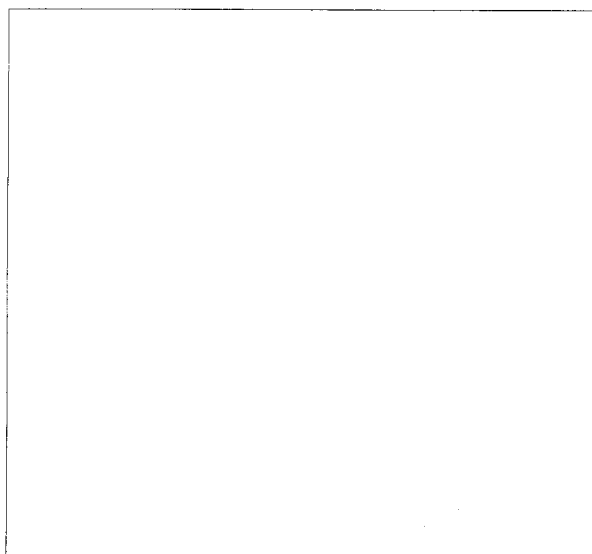
.....

.....

.....

.....

Maak een tekening van het boek.

Oorlog in de klas

O O R K O N D E

voor

naam:

heeft bewezen in staat te zijn om boeken te lezen over het onderwerp Oorlog.

Namens de commissie:

.....

